

Hangi eğilimde olurlarsa olsunlar, süreli yayınlar (gazete ve dergiler) okur isteklerini gözönünde tutarak belirli köşelere yer verirler. Şiir köşesi, fıkra-mizah köşesi, bulmaca, fal, briç-satranç, spor ve sağlık köşesi gibi. Okurların ilgi ve beklentileri, kimi köşeleri tek bir köşe yazısıyla sınırlayabilmiş; kimi köşeleri ise tam bir sayfa haline getirebilmiştir (spor sayfalarında olduğu gibi).

Süreli yayınlarda değişmez köşelerden biri, hiç kuşkusuz "sağlık köşesi"dir. Ancak, ne kapladığı alanın ve ne de ele aldığı konuların değiştiği söylenebilir. Seksüel yaşam konusunu bir tarafa bırakırsak 20-30 yıl önceki sürelielerde "sağlık köşesi" ne ise bugün de aşağı yukarı odur. Kimi gazeteler, günlük sağlık köşelerinde bir doktor imzasıyla, okur mektuplarını yanıtlarcasına ansiklopedik bilgiler verirken (Tercüman-İnci'de "Sağlığımız ve Biz" / Dr. Kâmrân Şenel), kimileri ise mektup beklemeden öğüt ve öneriler sunmaktadırlar (Milliyet-Renk'te "Kadın Cinsel Sağlığı" / Dr. Sezai Şahmay; Hürriyet-Kelebek'te "Doktorunuz Konuşuyor" / Dr. Cornelia Von Schelling; ve Günaydın'da "Sağlık Öğütleri" / Prof. Pierre Moulin). Basında sağlık yazılarının sıkışıp kaldığı çerçevesinin zaman zaman olumlu yönde zorlandığına tanık olduk kuşkusuz. Bunun son örneklerinden biri Dr. Erdal Atabek'in Cumhuriyet'teki dizi incelemeleriydi. Başka benzer örnekler de verilebilir.

Toplum ve Hekim bu ve daha sonraki sayılarında, "Tıp dışı basın" da sağlık yazıları ve sayfalarını ele almaya çalışacak, bazı makale ve incelemelerden alıntılar verecek. Böylelikle okuyucu ülkemizin sağlık sorunları ve politikaları üzerine görüşlerin genel dökümünü izleme olanağı bulabilecek.

Gazetelerde

(Mart-Mayıs 1984)

1 Mart 1984 tarihli Cumhuriyet'te, Dış Haberler Servisinin "News-week" dergisinden çevirisi, "Tıp Olanaksız Gerçekleştiriyor" başlığıyla yayımlandı. Yazının bir bölümü şöyleydi:

"Pennsylvania Üniversitesinde bir grup araştırmacı, sperm ya da yumurta hücrelerine belirli bir genin yerleştirilmesi ve bu sayede yeni neslin istenilen özelliklere sahip olması konusunda çalışıyorlar. İlk denemeleri fareler üzerinde yapan araştırmacılar, genlerle oynayarak normalden sekiz kat daha büyük dev bir fare ürettiler.

"Genetik mühendisliği alanında en çok ilerleme kanser konusunda sağlandı. Araştırmacılar, şimdiye kadar çeşitli organlarda kansere yol açan bir düzine gen ortaya çıkardılar. Genlerin bulunmasıyla, kanserin tedavisi konusunda umutlar belirdi."

16 Mart tarihli Milliyet'te Dış Hekimliği üzerine önemli bir yazı yer aldı. Prof. Dr. Özen Tuncer'in "Türkiye'de Dış Hekimliği ve Sorunları" başlıklı yazısında "dış hekimliğine ilişkin 1988'de çıkarılan yasa, tanımlar ve sorumluluklar yönünden

günümüzün gelişen şartlarına uymak şeklinde değiştirilmelidir. Kısa sürede dış teknisyeni ve hemşire yetiştiren okullar açılmadığı" deniyordu.

İran-İrak savaşında kimyasal silah kullanıldığı iddiaları, kimyasal silah üretimi ve kullanımı sorununu canlı olarak gündeme soktu. Basın, bu tür silahların canlılar üzerinde yarattığı tahribata dikkati çeken yazılara geniş yer verdi. Y. Doç. Turan Güven, 7 Mart tarihli Tercüman'da, kimyasal silah tanımlamasını yapıyor ve şöyle diyordu: "Kimyevi silahlar, bakteri ve organizmalardan elde edilen toksinler ile, sunî olarak üretilen zehirli gaz, sıvı ve katı maddelerden ibarettir. Bunların en mühimleri de sinir gazlarıdır. Sinir gazları solunumla alındığı veya deri üzerinde sıvı damlalar halinde kaldığı zaman insanı öldürmektedir." 2 Nisan tarihli Cumhuriyet'te ise Prof. Dr. Özden Arıç mikrop savaşının tarihine değiniyor "savaşları, kimyasal savaş", "biyolojik savaş" haline dönüştürmek bir takım zehirli oklar kullanmak tarihte epeyce eskidir. Zehirli yılan bile kullanılmıştır" diyor ve ekliyordu: "Gerek mikrop savaşı (biyolojik savaş) gerekse kimyasal savaş hazırlıklarına kesin-

likle son verilerek, bu yönde sarfedilen emek ve paranın insanlık için yararlı yönlere aktarılması gerekir."

Emekli amiral Vedii Bilget'in 9 Nisan tarihli Cumhuriyet'te aynı konuya yaklaşımı son derece önemliydi: Bilget bir genellemeye gidiyor ve "gaz ya da kimyasal savaş, kimyasal maddelerle yapılan savaştır. Kimyasal içeriğine zehirli gazlar, yapay sisler, alev ve yangın maddeleri girer" diyordu. Bu savaş türünün tarihini, sonuçlarını anlatan Vedii Bilget, yakın tarihten bir örneğe başvurmayı görev biliyordu. "Hergün dünya barışını sarsan, yeryüzünün en varşıl ve en saldırgan emperyalist ülkesi 'Johnson'lu, Mr. McNamara'lı Amerika'nın 60'lı yıllarda pekiştirdiği terör savaşını en yoksul ama en erdemli Vietnam halkına yöneltmiş, sivillere karşı fosfor ve napalm kullanarak savunmasız köyleri yakmış, Güney Vietnam'ın ormanları üzerine C123 uçakları zehirli gaz bombası yağdırmıştır." Vedii Bilget, günümüze dönüyor ve "Vietnam'dan İran'a sıçratılan kimyasal silah saldırısına ilişkin ...BM yetkilileri Bağdat'ın kimyasal silahlar kullandığını doğruladı" diyor ve ekliyordu: "Bu usa sığmaz girişimlere dur demek bir insanlık görevidir".

Kanser Yine Güncel

Kanserle ilgili haber, yorum ve araştırma yazıları gazetelerde çok geniş yer kaplamaya devam ediyor, hatta zaman zaman manşete çıkıyordu. İşte birkaçı:

"Dünya'da 6 milyon kanserli var" (Milliyet, 31 Mart)

"Pek çok kanser türü erken teşhisle önlenilebilir" (Prof. Dr. Nejat Bilge)

"Hayatı kendinize dert etmeyin" (Hürriyet, 2 Nisan)

"Suni ve boyalı gıdalardan uzak durun" (Prof. Dr. Kadri Kahraman)

"Kanserin %30 nedeni sigaradır" (Dr. Mehmet Aydın, 2 Nisan Milliyet)

Prof. Dr. Ali Haydar Taşpınar ise, kanserle mücadelede erken tanının önemine değiniyor ve "Büyük şehirlerde aile ve bölge hekimliği kısmen gelişmiştir. Bunun için gerek illerde, gerekse ilçe ve bucaklarda uzman ve pratisyen hekimlerimize kanserin erken tanısı yönünden büyük görevler düşmektedir" diyordu. 3 Nisan tarihli Milliyet'te Prof. Dr. Necati Kolan "kanserin 150 türü var" diyor ve ekliyordu: "Ne-

Tıp Dışı Basından Tıp ve Sağlık Sorunları

denleri belli olmayan ve hücrede anarşi yaratan kanser faktörlerine karşı bazı önlemler alabiliriz."

Görüş ve öneriler şöyle devam ediyordu:

Prof. Dr. Gündüz Gedikoğlu: "Sigorta düzeni iyi organize olmayan toplumlarda kanser hastalıklarının tedavisi olanaksız gibi görünmektedir. Bu nedenle diğer sigorta grupları arasında, kanser sigortası da gerçekleştirilmelidir" (7 Nisan, Milliyet).

Prof. Dr. Hikmet Yavuz: "Kanser için erken teşhisi ve modern metodlarla tedavisi, araç, gereç ve personel yönünden her türlü imkâna sahip sağlık kuruluşlarına ihtiyaç göstermektedir.

İlaç danışma kurulu ilk toplantısını yaptı

İlaç Danışma Kurulu 25 Nisan 1984'te ilk toplantısını yaptı. Toplantıya başkanlık eden Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın özel sektörün devlet faaliyetine katılımının kurumsal hale geldiğini söyledi.

Mehmet Aydın toplantının açış konuşmasında demokratik bir çalışma tarzının yararına inandığını belirterek İlaç Danışma Kurulunun amacını şöyle açıkladı:

"İnsan ve hayvan sağlığıyla ilgili ilaç ile temel ve kozmetiklerin, üretim, dağıtım, depolama ve tüketim aşamalarında, kalite, etkinlik ve emniyetini sağlamak amacı ile gerçekleştirilecek çalışma programları hakkında tavsiye kararı oluşturmaktır. Demokratik bir çalışma tarzının yararına inanıyoruz."

Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın, daha sonra kurul başkanlığına, Ankara Üniversitesi Eczacılık Fakültesi öğretim üyelerinden Enver İzgü'yü getirdi.

Türkiye İlaç Sanayi Derneği üyesi Dr. İsmet Sezer toplantıda söz alarak, özel sektör temsilcilerinin sorunlarla ilgili görüşlerinin alınıp acil tedbirlere gidilmesini istedi. Sezer, "Bugün piyasada ilaç yokluğu diye bir mevzuu yoktur. Bu konuda polemikler yapılırsa inanmayız" dedi.

Bu arada Sağlık Bakanı Aydın'ın tesis büyüklükleri ve ambalajın ilaç fiyatlarına etkisinin ne olduğunu sorması üzerine bu konu tartışıldı.

Tartışmada hastanelerde büyük ambalaj ile tedaviye yeterli tablet

içeren rasyonel ambalaj kullanımı önerildi.

Toplantıda söz alan özel sektör firma yetkilisi de ilaç hammadde üretiminin özendirilerek, teşvik edilmesini ve hatta zorlanması gerektiğini öne sürdü.

Firma yetkilisi, doğal kaynaklı ilaç hammaddelerinin Türkiye'de çok zengin bir hazine olduğunu vurgulayarak, "İstihsal vergisinin kaldırılmasını" istedi. Yetkili, "İstihsal vergisi Avrupa ile rekabeti kesinlikle önleyen bir settir ve kaldırılmalıdır" dedi.

(25 Nisan, UBA, Ferda Volkan)

TÜRK DIŞ HEKİMLERİ BİRLİĞİ KURULMASI İÇİN YASA ÖNERİSİ

"ANAP Grup Başkanvekili İstanbul Milletvekili, Prof. Dr. Ercüment Konukman ve arkadaşları, Türk Dış Hekimleri Birliği kurulması için bir yasa teklifi hazırladılar. Yasa teklifinin önümüzdeki günlerde meclise sunulacağı bildiriliyor."

(Cumhuriyet, 9 Mart 84)

DEVLET HASTANELERİ ARTIK İŞÇİ VE AİLELERİNE DE BAKACAK

"SSYB ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı arasında imzalanan protokol uyarınca, işçiler ve bakmakla yükümlü oldukları kişiler 19 Mart'tan itibaren SSK hastanelerinin yanısıra devlet hastanelerinden de yararlanmaya başladılar."

(Tercüman, 19 Mart 84)

SAĞLIK PERSONELİNE TAZMİNAT ÖDENECEK

"657 sayılı Devlet Memurları Kanunu'na bağlı olup, özel yasaları uyarınca, meslek ve sanatlarını serbest olarak icra etmek hak ve yetkileri bulunan ve bunu kullanan sağlık personeline 'özel hizmet tazminatı' ödenecek.

Bu konuda ortaya çıkan tereddütler üzerine, ilgili mevzuat üzerinde inceleme yapan Sayıştay, söz konusu sağlık personelinin 'özel hizmet tazminatı' almaya hakkı bulunduğunu bildirdi."

(Cumhuriyet, 23 Mart 84)

PERİODONTOLOJİ DERNEĞİ BAŞKANLIĞI'NA YENİDEN PROF. TUNCER GETİRİLDİ

"Türk Periodontoloji Derneği Genel Kurulu 28 Mart 1984 günü toplandı. Genel Kurul'da dernek başkanlığına yeniden Prof. Dr. Özen Tuncer getirildi. Genel Sekreterliğe Doç. Dr. Selçuk Yılmaz, Muhasipliğe Doç. Dr. Hasan Merin, üyeliğe Prof. Dr. Peken Sandallı ve Doç. Dr. Utku Onan seçildiler.

400 üyeli Türk Periodontoloji Derneği'nin bu yılki bilimsel kongresi, 16-26 Mayıs tarihleri arasında Marmaris'te yapılacak."

(Tercüman, 29 Mart 84)

ADANA'DA ÖĞRENCİLER ZEHİRLENDİLER

"Hacı Sabancı Kız ve 100. Yıl Erkek Öğrenci Yurdu'nda 31 Mart akşamı üniversite mutfağından gönderilen patates, makarna ve hoşafı yiyen Çukurova Üniversitesi'ne bağlı çeşitli fakültelerde okuyan 100'e yakın öğrenci aynı akşam zehirlenme belirtileriyle birlikte Adana'daki hastanelere kaldırıldılar. Durumları ciddi olan 8 öğrenci dışındakiler ayakta tedavi görüldüler."

(Güneş, 1 Nisan 84)

İKİ YENİ KANSER HASTANESİ

"SSY Bakanı Mehmet Aydın, 'kansere savaş' haftası nedeniyle yaptığı açıklamada: 'Ankara ve İstanbul'da 500'er yataklı iki yeni kanser hastanesi daha kuracağız' dedi.

(Cumhuriyet, 2 Nisan 84)

AŞI İTHALİNE İZİN

"SSYB'nca yapılan açıklamaya göre, özel firmalara aşı ithal izni verilmesi amacıyla gerekli çalışmalar başladı. Halen yapılan uygulamada aşılar yalnızca SSYB'nca ithal ediliyor."

(Cumhuriyet, 2 Nisan 84)

ŞİŞLİ ÇOCUK HASTANESİ'NİN BİR ÇOK KATI KULLANILMIYOR

"1978 yılında hizmete açılan Şişli Çocuk Hastanesi'nin çok sayıda katı kullanılmıyor. 10 katlı, 4 blokta oluşan binanın sadece A bloku tam kapasite ile hizmet verirken, B blok asansör boşluğu olarak kullanılıyor. C blokta 6. ve 7. katlar, D blokta 7. 8. ve 9. katlar 1978 yılından bu yana bomboş duruyor. Yaklaşık 200-300 yatak kapasiteli bu katların boş bulundurulmasının yanı sıra 4 blokta bulunan radyoterapi cihazları yetenekli eleman yokluğundan dolayı kullanımız durumda. İstatistiklere göre, 1981 yılında Şişli Çocuk Hastanesi'ne 505 bin 22 kişi başvurmuş. Buna karşın 21 bin 954 kişi yatırılmış ve tedavi edilmiş durumda."

(Milliyet, 3 Nisan 84)

İSTANBUL REHABİLİTASYON MERKEZİ KADROSUZLUKTAN ÇALIŞAMIYOR

"Yapımı tam 13 yıl süren, nihayet 1980 yılında 'törenlerle' hizmete açılan İstanbul Rehabilitasyon Merkezi bu kez de 'ödenek' ve 'personel'

yetersizliği yüzünden işletilemiyor. İki milyon sakat yurttaşa hizmet vermesi amaçlanan kuruluştaki, şu anda sadece 60 yatağa hizmet götürebilecek personel görev yapıyor. Yetkililer, İstanbul Rehabilitasyon Merkezi kadrosunda şu anda sadece beş doktor, üç fizyoterapist ve 16 hemşire bulunduğunu ve kadro takviyesinin kaçınılmaz hale geldiğini belirtiyorlar."

(Milliyet, 5 Nisan 84)

İSTANBUL'DA "ACİL SERVİS MERKEZİ" KURULUYOR

"Sağlık olaylarında acil tedavi yöntemleri uygulayan hastanelerdeki 'acil servis'lere bir yön vermek üzere Vilayet'te yapılan toplantıda, İstanbul çapında, 'acil servis merkezi' kurulması kararlaştırıldı. Vatandaşlar, bu 'acil servis merkezi'ne telefon ederek hastalarını nereye götüreceklarini öğrenecekler, bu servisin araç ve gereçlerinden yararlanacaklar."

(Hürriyet, 7 Nisan 84)

DIŞ TEKNİSYENLİĞİ MESLEK LİSESİ AÇILIYOR

"SSYB'nca açılması öngörülen dış teknisyenliği meslek lisesi ile ilgili çalışmalar tamamlandı. Okulun 1984-85 yılında hizmete gireceği öğrenildi. Sağlık meslek liseleri bünyesinde faaliyete geçecek olan dış teknisyeni lisesine ortaokulu bitirenler yatılı olarak alınacak. Dış teknisyeni meslek lisesinin öğrenime başlamasından sonra, diplomasız çalışan ve sayıları 40 bini geçtiği ileri sürülen kalfalara sertifika verilecek. Temel eğitimleri gözönüne alınacak teknisyon-kalfalar 6 aydan az olmayan kurslara tabi tutulacak."

(Tercüman, 8 Nisan 84)

TÜRKİYE'NİN İLK ÇAĞDAŞ "İŞİTME ÖZÜRLÜ ÇOCUKLAR OKULU" AÇILDI

"İstanbul'daki tüm 'Lions' örgütleri ve İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanlığı'nın ortak çalışmalarıyla okul, eski Hahcıoğlu Dispanseri binası onarılarak oluşturuldu. 24 derslikten oluşan bu okulda, yuva, anaokulu, ilkokul ve ortaokul düzeyinde kusurlu çocuklar özel eğitim görecekler. Tamamı 25 milyon liraya malolan bu okulda dersler, 'grup eğitim cihazları' ile yapılacak. 'Audiovizuel eğitim' olarak da adlandırılan bu eğitimde, çocuklar bir rehber öğretmenle birlikte elektronik cihazlarla öğrenim yapacaklar."

(Milliyet, 8 Nisan 84)

BAKANLIK, ÇOCUK HASTALIKLARI MÜTEHASSISLARININ ÇOCUKLARA AŞI YAPMASINI ENGELLEYEN BİLDİRGE YAYINLADI

"SSYB'nın bütün çocuk mütehasıslarına elden gezdirip 'aşı yapmalarını önlemek için', imza karşılığı okuttuğu bildirgeye göre doktorlar, a) yerli aşı kullanmışlarsa '... yurdumuzdaki tüm aşuların bakanlığımızca yapılmakta ve piyasada satılmakta' olduğu vurgulanıp 'nerden bulunduğunun bildirilmesi' istenmekte, b) Yabancı aşı kullanmışlarsa, '... yurt dışından ilaç ve aşı ithali yalnız bakanlığımız yetkisinde olduğuna göre, aşuyu kaçak yoldan getirtmiş ve yurt dışına döviz kaçırmış durumdasınız...' şeklinde bir yazı ile Cumhuriyet Savcılığı'na verileceği belirtilmektedir."

(Güneş, 9 Nisan 84)

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ'NDE 300 MÜSTAHDEM TATLIDAN ZEHIRLENDİ

"Hacettepe Üniversitesi kafeteriasında yemek yiyen 300'e yakın müstahdem zehirlendi. Hastaların bir bölümünün tedavi edildiği İntaniye Servisi'nde yetkililer, 6 Nisan Cuma günü öğle yemeğinde verilen tatlıda tifo mikrobunu tespit edildiğini belirttiler."

(Tercüman, 10 Nisan 84)

ASTIM HASTANESİNDE BAŞHEKİM, AMELİYATHANEYE KİLİT VURDU

"İstanbul Koşuyolu'ndaki 'tüberküloz Dışı Göğüs Hastalıkları ve Astım Hastanesi'nde Başhekim Dr. Orhan Ergönül'ün 'hastanenin tüm ameliyathane ve yoğun bakım ünitelerinin kapılarını kilitlettirip anahtarlarını aldığı' ileri sürülüyor. Başhekim'in bu eylemine karşı çıkan hastanenin Göğüs Cerrahi Kliniği Şefi Doç. Dr. Bülent Arman, 'başhekimlik makamına' yazdığı 6 Nisan 1984 tarihli dilekçesinde kısaca 'anahtarların en kısa zamanda geri gönderilmesini, aksi takdirde anahtarları alınan bölümdeki tüm malzemenin sorumluluğunu ve zimmetini başhekimin alması gerektiği' vurgulanmakta, bu durumlara hemen çözüm getirilmesi istenmektedir."

(Milliyet, 12 Nisan 84)

TÜRKİYE'DE TÜP BEBEĞE İZİN YOK

"Yüksek Sağlık Şurası, ülkemizde 'tüp bebek' konusunda çalışmanın başlatılmasına izin vermedi. Bu konuda çalışmaya başlanmasının 'çok erken' olduğunu karara bağla-

yan kurul, akupunktur tedavisinin ülkemizde yapıp yapılamayacağına ilişkin olarak kurulacak bir komisyonca hazırlanacak raporun, ikinci toplantıda ele alınıp sonuçlandırılmasını öngördü. Sağlık ve Sosyal Yardım Bakanı Mehmet Aydın'ın açış konuşması ile başlayan ve Bakanlık Müsteşarı Ertuğrul Aker'in başkanlığında çalışmalarını üç gün sürdüren Yüksek Sağlık Şurası çalışmasını tamamladı."

(Hürriyet, 15 Nisan 84)

ÇEKMECE'DE RADIÖİZOTOP ÜRETİMİNE BAŞLANDI

"Türkiye'de kanser teşhis ve tedavisinde kullanılan ve nükleer tıp alanında, çok önemli bir yeri olan 'Radioizotop' maddesi Çekmece Nükleer Araştırma Merkezi'nde faaliyete geçen atom reaktör ünitesinde üretilmeye başlandı. Faaliyete geçen 5 megavat gücündeki TR-2 reaktörü şimdilik 15 çeşit radioizotop maddesi üretecek."

(Tercüman, 17 Nisan 84)

"GENEL SAĞLIK SİGORTASI" TEKLİFİ MECLİS'E VERİLDİ

"Her Türk vatandaşının doğumundan itibaren zorunlu olarak sigortalanmasını öngören yasa teklifi TBMM Başkanlığı'na sunuldu. HP Ağrı Milletvekili İbrahim Taşdemir ve arkadaşlarınınca hazırlanan teklif aynen yasalastığı takdirde, bağlı bulunulan sosyal güvenlik ya da meslek kuruluşu aracılığıyla genel sağlık sigortası için kayıt ve tescil işlemi yapılacaktır. Herhangi bir sosyal güvenlik ya da meslek kuruluşuna bağlı olmayanların kayıt ve tescil işlemleri ise il ve ilçelerde kurulacak olan 'sağlık sandıkları'nca gerçekleştirilecek. Başvuruda bulunmayanların işlemleri ise doğrudan yapılacak. Kayıt ve tescil işlemini yaptıranlara bir 'sivil numarası' ve 'sağlık karnesi' verilecek. Sigortalılardan gayrisafai gelirlerine göre belirlenecek oranlarda 'sağlık sigortası primi' alınacak. Bu primler sosyal güvenlik kuruluşlarına bağlı olanlardan her ay, bizzat kendisi ödeyeceklerden ise bölgelerin ekonomik, tarımsal ve mesleki özelliklerine göre belli dönemlerde tahsil edilecek. Askerlik görevini yapanlar ile başka yasalarda sağlık yardımından yararlananlar genel sağlık sigortasının kapsam dışında tutuluyor. Aylık kazancı asgari ücretin altında bulunan 65 yaşından küçüklerin genel sağlık sigortası için kesilecek primlerinin üçte ikisi devletçe karşılanacak. Hükümlü ve tutuklular ile korunmaya muhtaç çocukların prim-

lerinin tamamı devletçe ödenecek. Genel sağlık sigortası kapsamında yurttaşlara, doktor muayene ücreti, hastane ve ilaç masrafları, doğum öncesi ve sonrası her türlü sağlık yardımı, ağız protezi dahil tüm protez araç ve gereç karşılıkları, yol ve refakatçi masrafları ile cenaze giderleri hazırlanacak tarifelere göre verilecek."

(Milliyet, 21 Nisan 84)

UYUŞTURUCU MADDE BAĞIMLILIĞI PANELİ

"Şişhane Lions' ile 'Güzel Haliç Lioness' kulüplerinin ortaklaşa düzenledikleri 'Uyuşturucu Madde Bağımlılığı Sorunları' paneli Roche İlaç Fabrikası salonlarında yapıldı."

(Milliyet, 21 Nisan 84)

TARİHİ ADLİ TIP BİNASI DGM OLDU

"İstanbul'da tarihi Adli Tıp binası Devlet Güvenlik Mahkemesi oluyor. Milyonlarca lira harcanarak restore edilen binada DGM'nin 1 Mayıs'ta göreve başlaması bekleniyor."

(Güneş, 23 Nisan 84)

İSTANBUL'UN İLK "SİNDİRİM SİSTEMİ

HASTALIKLARI KLİNİĞİ" AÇILDI

"İstanbul'un ilk tek, Türkiye'nin ise üçüncü tıbbi-cerrahi gastroenteroloji kliniği, Vakıf Guraba Hastanesi'nde açıldı."

(Tercüman, 25 Mayıs 84)

"BİRBUÇUK MİLYON ÇOCUĞUMUZ SAKAT"

"Sakatlar Haftası' dolayısıyla düzenlenen törende konuşan Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, şu bilgileri verdi: 'Türkiye'deki sakat sayısı 4.5 milyon, bunların 1.5 milyonunu sakat çocuklar oluşturuyor, özürlü çocuklar için yalnızca 31 özel eğitim okulu var.'"

(Güneş, 11 Mayıs 84)

TIP ÖĞRENCİLERİ YILDA 40.000 LİRA ÖDEYECEK

"YÖK, paralı yüksek eğitim için belirlediği fiyat listesini Bakanlar Kurulu'na verdi. Okulların özelliklerine göre, değişen fiyat listesinin içinde en fazla ücret Tıp Fakülteleri için 40 bin lira olarak belirlendi. YÖK'ün gelecek yıl istediği yıllık ücretler şöyle: 'Tıp 20-40 bin, dişveteriner-eczacılık 15-30 bin...'"

(Güneş, 4 Mayıs 84)

Sürelî Yayınlarda

Sanat ve Kültür Sürelî Yayınlarında

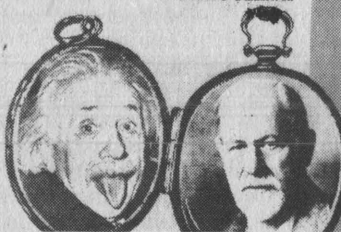
MİLLİYET SANAT dergisinin 1 Şubat tarihli sayısında Aziz Nesin'in **Benim Delilerim** kitabını fasiküller halinde vermesine paralel olarak deliliğe ilişkin yazılar yer alıyor. Füsün Akatlı, **Dünya Yazınında 'Deli' Kurmaca Kişileri Üzerine İleri-Geri**, yazarken, Cemal Süreya da **Delilik Sınırında** dolaşan yazarlardan söz ediyor.

ÇAĞDAŞ ELESTİRİ'nin Şubat sayısında Anne Clancier'den Sevim Akten'in çevirdiği, **Ruhçözümleme'nin Yazınsal Eleştiri Üstüne Etkisi**, başlıklı bir araştırma yer alıyor.

Isaac Asimov'un **Boşınançlar ve Bilim** yazısı ise BİLİM VE SANAT'ın Şubat sayısında yer alıyor. Çevirisini Güney Gönenç'in yaptığı kapsamlı bir araştırma.

YARIN dergisinin Nisan sayısında **Psikanaliz-Freudculuk Özel Bölümü** göze çarpıyor. Bölüm içinde, Ataman Tangör'ün **Ruhbilimin Bilimselliği Üzerine**, ve Buket Tegin'in **Psikoanalitik Kuramı Hazırlayan Etkenler**, adlı yazıları dikkati çekiyor. Serdar

Sayan ise Mel Brooks'un bizde de oynayan filmi ele almış; **'sinemada Psikanaliz ve Ortodoks Freudçuluk Eleştirisi: Yükseklik Korkusu**. Özel bölümün sonunda ise bazı yayınevlerinin niçin Freud, Reich ve Fromm yayınladıkları "**soruşturuyor**".

MİLLİYET SANAT'ın 1 Mayıs tarihli sayısında, Bekir Onur bir süre önce başlamış olduğu psikolojik eleştirilerini sürdürüyor. **Denizin İki Kıyısı**, başlığını taşıyan yazıda Brigitte Schwaiger'in **'Denizin Tuzu Nereden Geliyor'** romanındaki kahramanlar irdeleniyor.

De Yayınlarının yeni başladığı AYDAN AYA adlı dizinin Mayıs sayısında ise ilginç bir araştırma yer alıyor: **'Güzün Abla' penceresinden bir kesit**. 1979-1981 arasında bu köşede yayımlanmış ve herbirine tek tek cevap verilmiş 1633 okurunu esas alan bir çalışma.

Folklor Yayınlarında

Folklor Kurumunun çıkardığı FOLKLOR dergisinin Mart ayında çıkan sayısında, Kerim Yund **Sünnet Olma Geleneği**'ne dünya kültürleri genelinde değindikten sonra, Türkiye'deki biçimlenişini inceliyor.

Aynı dergide Şevket Beysanoğlu'nun, **Diyarbakır ve Çevresi Halk Hekimliğinde Şifalı Sular ve Topraklar** adlı yazısı da yer alıyor.

Yeni çıkmaya başlayan HALK KÜLTÜRÜ derleme-araştırma kitaplarının Ocak ayı tarihli ilk sayısında Cemil Cahit Güzelbey, **Gaziantep Tıbbî Folklorundan Yapraklar** sunuyor.

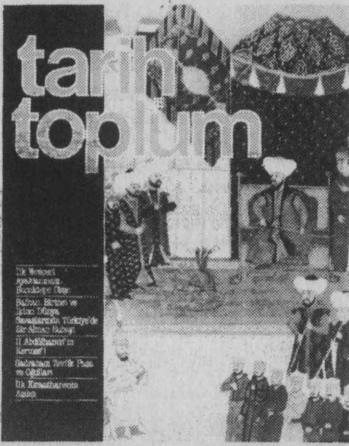
Yine HALK KÜLTÜRÜ'nün Nisan ayında çıkan ikinci sayısında ise Müjgan Üçer **Lokman Hekim Üzerine** yeni bilgiler aktarıyor.

Anadolu Sanat Yayıncılık tarafından çıkarılan FOLKLOR VE ETNOGRAFYA ARAŞTIRMALARI 1984 yıllığında Ayten Altıntaş'ın **Türklerde Dişle İğdişçilik** adlı yazısı pek bilinmeyen bir konuyu aydınlatıyor.

Tarih Sürelî Yayınlarında

TARİH VE TOPLUM'un Şubat, Mart ve Mayıs sayılarında Doç. Dr. Pars Esin **Pişirmenin Evrimi**'ni anlatıyor. İnsanlığın başlangıcından tahilla tanışmaya, oradan da eski Sümer ve Mısır'a uzanıyor yazı

dizisi. Yine TARİH VE TOPLUM'un Şubat sayısında Vedat Örs'ün 1949 yılında Fransızca yayımlanmış bir yazısının çevirisi yer alıyor: **Portakalın Serüveni**. Portakalın tarih içinde yaptığı ilginç yolculuğu merakla izliyoruz.

YILLARBOYU TARİH'in Şubat sayısında İhsan Birinci, hekimlik tarihimizde önemli bir isim olan Marko Paşa'yı anlatıyor: **Dert Dinleyip, Derman Bulmayan Doktor**. Mart sayısında ise Raşet Metel, **İlk Meclis'te Frengi Kavgası** adlı yazısında 26 Aralık 1920 tarihinde Mecliste frengi hastalığı dolayısıyla yapılan görüşmeleri aktarıyor.

Gençlik dergilerinde

Bu yıl yeni çıkmaya başlayan gençlik dergilerinde ise özellikle konuşmalar dikkati çekiyor.

YENİ OLGU'nun Nisan ve Mayıs sayılarında YÖK Dışı Üniversite üst başlığıyla yapılan konuşmaların birincisinde Prof. Dr. Cumhuri Ertekin'i, ikincisinde ise Prof. Dr. Yavuz Aksu'yu tanıyor ve üniversitelerin ne önemli kayıplar verdiğini bir kez daha anlıyor.

Aynı derginin yine Mayıs sayısında M. Şeyda Ceren, **YÖK uygulamaları ve Tıp Öğrenimi** adlı yazısında konuyu öğrenciler açısından ele alıyor.

GENÇLİK VE TOPLUM dergisinin Mayıs sayısında Türk Tabipler Birliği Merkez Konseyi Genel Sekreteri ve Ankara SSK Dışkapı Hastanesi Psikiyatri Servisi Şefi Doç. Dr. Haluk Özbay'la yapılan konuşma var. **Dünyaya Bakışınızı Kendiniz Seçin** diyor gençlere Özbay.

ERKEKLERE VE KADINLARA YÖNELİK POPÜLER DERGİLER

Sağlık sorunlarının özellikle cinsel açıdan en çok yansdığı yerlerden biri de çok satışlı "kadın" ve "erkek" dergileri. İki ayrı yayın kuruluşunun çıkardığı KADINCA, KADIN DÜNYASI ve ERKEKÇE, BRAVO dergilerinin bu yıl içinde çıkan sayılarına bu açıdan göz atmanın ilginç olabileceğini düşündük.

KADINCA, Ocak sayısında, daha önce başlamış bir dizi sürdürüldü: "Kadında Soğukluk". Prof. Dr. Kaplan'ın CİNSEL TEDAVİ EL KİTABI'ndan özetlenerek alınan yazı benzerlerinden 'erotik anlatım' ile biraz farklı. Aynı sayıdaki başka bir yazıda ise, erkeklerin cinsel konulardaki gereksiz korkularını giderme görevi kadınlara veriliyor: "Hadi gelin onları gereksiz korkuları konusunda aydınlatalım, rahatlatalım."

Mart sayısında kürtaj konusuna değiniliyor. "Kürtaja Çeyrek Kala" başlıklı yazıda, "yasal kürtaj için belirlenen hastanelerde günde en fazla 10-15 kürtaj yapılabilir. Kürtaj için bu hastanelere başvuran kadının bir form doldurması gerekiyor. Hastanelerde yapılan kürtajın riski daha az," ara başlıkları gözümüze çarpıyor. Yazı, "kürtaj üzerine bilmek istediklerimiz"le noktalanıyor.

Aynı sayıda kadın doktorların sorunlarını irdeleyen bir yazı var. Bu yazıda şu bilgiler ortaya konuyor: "bir kamu hastanesinde çalışan doktorun eline ayda 40-60.00 lira geçmektedir," "hastalar çok, doktorlar azdır," "doktorlar hastaları yeteri kadar dinlememekteler," "asistan doktor ayda 8-10 kez nöbet tutmakta, aynı gecenin sonrasında yine akşama dek çalışmaktadır," "hastaneler kreşsizdir, yeni açılanlar da yetersiz.."

Nisan sayısında psikiyatrist Günsel Koptagel'le eşcinsellik üzerine yapılmış bir konuşma yer alıyor. Koptagel, "Çocuğun cinsel sorunlarına yardımcı olun" tavsiyesinde bulunuyor.

Mayıs ayında ise Dr. Zeki Karagüller, okuyucuları bahar aylarında sağlık açısından tedbirli olmaya çağırıyor: "Hastalık Geliyorum diyor."

KADIN DÜNYASI ise bu yıl yayın yaşamına başlayan bir dergi. Ocak ayındaki ilk sayısında Dr. Ahmet Helvacıoğlu'nun ilginç ve iddialı bir yazısı var: "İsteyen menapozdan sonra da hamile kalıyor." Yazıya

göre, 1977 yılına kadar menapozdaki 12 kadında, 1977 yılında ise Şikago ve İstanbul'da (Pasteur Hastanesi'nde) iki kez gebelik görülmüş.

Şubat sayısında "Aydın Dosyası"nın konusu "Kürtaj" üzerine. Yazıda, 18 Aralık 1983 tarihinde Resmi Gazete'de yayımlanan yasa çerçevesinde, Ankara Doğumevi ve İstanbul'da Zeynep Kamil Hastanesi dışında kürtaj yapılmamasının üstünde duruluyor. Aynı sayıda Dr. Ahmet Helvacıoğlu, kadınların üç büyük korkusunu "Kanser, Doğum,

Menopoz" olarak gündeme getiriyor. Dr. Derin Kösebağ ise gebelikte ilaç kullanımı üstüne önemli uyarılarda bulunuyor. Ayın incisi ise, iktidarsız bir erkeğin itiraflarının yayınlaması.

Mart sayısında Dr. Ahmet Helvacıoğlu, "doğum" olayını, Dr. Derin Kösebağ ise "Gebelikten korunma yöntemleri" üstüne yazmışlar.

Nisan sayısında, Dr. Ahmet Helvacıoğlu, "Eyvah Adettin Kesildim," başlıklı yazısında şunları söylüyor: "Kadınlar genellikle böyle karşılar menopozu. Oysa araştırmalar menopoz döneminde östrojen azalmasının ruhsal denge üzerine herhangi bir etkisinin olmadığını göstermekte. O halde neden bu dönem yaşamamızın yeni bir sayfasını açmasını?" Aynı sayıda, Dr. Haydar Dümen her sayıda olduğu gibi mektupları cevaplamasının yanısıra, "Kızlık zarı ve ilk kez" yazısında konu etrafında çeşitlemeler yapıyor.

Mayıs sayısında Dr. Ahmet Helvacıoğlu, cinsel hastalıklardan korunmak için "Nasil temizlenmeli?" sorusuna cevaplar getiriyor. Aynı sayıda son yıllarda yeniden gündeme gelen "meditasyon" inceleniyor ve "modern tıp, Orta Asya'dan gelen Türk dervişlerinin de tanıdıkları bu yöntemlerin, insan organizmasındaki

Tıp Dışı Basından Tıp ve Sağlık Sorunları

doğal dengeyi sağlam açısından çok yararlı olduğunu kabul ediyor. Bugün artık meditasyon yapmak herkesin elinde."

Sıra "erkek" konulu dergilerde... Önce "Türkiye'nin en büyük dergisi" sloganını sürdüren ERKEKÇE cephesine göz atalım.

Ocak sayısında erkekçe sorulara, "Erkekçe tavsiyeler" veriliyor. Şubat'ta ise doğum kontrolünde erkeklerle hap öneren bir yazı var. Yazıda, "Çin ve Brezilya'da pamuktan elde edilen gebelik önleyici bir kimyasal bileşikle erkekler üzerinde yapılan deneylerin geçici olarak başarı sağladığı" iddiası yer alıyor.

Mart sayısında ise çok ilginç bir yazı var. Yazı "Sevişin kilo verin!" başlığını taşıyor. Bu yazıya göre, seks yaparken sarf edilen her kelimenin kumlatılan her adelenin ne kadar kalori harcattığını milimi milimine öğrenmemiz mümkün. Yazıda yer alan liste sayesinde, örne-

ğin, seviştikten sonra "nasıldım", "tebrikler" ya da "defol git" sözcüklerinden birini söylesek tam 15 kalori kaybedeceğimizi öğreniyoruz. Böylece rejimlerin de pabucu dama atılmış oluyor elbette!

Nisan sayısında, Prof. Dr. Atalay Yörükoğlu ile bir söyleşi yapılmış. Şöyle diyor Yörükoğlu: "Yaşla ilgili olan herşey eğitim konusudur. Cinsellik de yaşamın en temel öğelerinden biridir. Bu alanda eğitim gerekliliği tartışılmaz. Önemli olan, nerede, ne zaman, kimlere, hangi yaşlarda, hangi gelişme basamağında cinsel eğitim verileceğidir... Cinsel konudaki devrim en çetin olanıdır. Bu alanda ancak evrim olabilir. Toplumun ekonomi-teknolojik gelişmesi ile gelenekler hemen değişmez. Beklemek bir çözüm değildir ama, bir uçtan başlanmalı. Cinselliğin temel bilgileri organlar,

fizyoloji ve birleşmedir. Asıl zor olan cinsel duyguları sağlıklı yöne çevirmek, korkuları gidermektir. Öğrencinin, gencin sorunlarını aşmasına ve gerçek hayatla yüz yüze gelmesine yardımcı olmaktadır."

Sıra Türkiye'nin ikinci erkek dergisi BRAVO'da. Dergi bu yıl içinde bir "cinsellik anketine" başladı. Sonuçlar yayınlanınca ne denli başarılı olduğunu birlikte göreceğiz.

Derginin her sayısında Dr. Haydar Dümen'in okurlara cevaplar verdiği bir "Forum" bölümü göze çarpıyor.

BRAVO'nun Şubat sayısında Dr. Haydar Dümen soruyor: "İhanet Nerede Başlar Nerede Biter?" Mart

sayısında ise çalışan insanların cinsel sorunlarına eğiliyor, "Sevişmeye zamanınız var mı?" başlığı altında, Nisan sayısında ise penisin büyüklüğü yazı konusu edilmiş: "Cinsel güç deyince akla ne gelir?" Dr. Haydar Dümen'in "Cinsel Kültür" ana başlığı altında topladığı bu yazıların sonuncusu Mayıs sayısında: "Genç, yaşlı her erkeğin ortak sorunu, ya sertleşmezse?"

Nisan sayısına dönersek, Dr. Haydar Dümen'in bir araştırma yazısı karşımıza çıkıyor, "Hapishanelerde Cinsellik". Adalet Bakanı Necat Eldem'in Şubat ayında "mahkûmların seks bunahları" konusunda verdiği demeçten yola çıkarak, yirmi yıl önce Ankara'da Nöro-Psikiyatri Kongresi'nde irdelenen konu yine güncelleştiriliyor. "Türkiye cezaevlerinde bugün ortalama 78 bini aşkın tutuklu ve hükümlü bulunmaktadır. Bunların yarısı evli olsa, sorun en azından 100 bin kişiyi ilgilendirir," deniyor.

Kadın ve erkek dergilerinde sağlık konulu yazıların kabaca dökümü, cinselliğin ne denli gündemde olduğunu açıkça gösteriyor. Cinsel sorunları yoğun bir toplumda yaşama-

nın doğal bir sonucu bu elbette... Cinsel eğitimin ne denli yetersiz olduğunun göstergesi de okuyucuların sorularının "penis boyu" ve "kızlık zarı" konularında toplanmış olması sanırız...

Ele aldığımız bu dört dergide, özellikle cinsellikle ilgili olduğunu belirttiğimiz bu sağlık konulu yazıların ne denli tutarlı olup olmadığını saptamak ise daha boyutlu bir araştırmanın sonucunda ortaya konabilir.

DROGLARI KİMLER ALIYOR?

ABD'de yapılan bir araştırma, psikotropik drogları en fazla, toplumun yaşlı, dar gelirli ve düşük eğitim düzeyine sahip kesimlerinin kullandığını ortaya çıkarmış bulunuyor. Bu sonuçlar, üç aylık aralıklarla, 14.000 aile 1977-78 yılları arasında taranarak elde edilmiş. Araştırma, en büyük tüketici grubunu özellikle 65 yaşını aşmış yaşlı kadınların oluşturduğunu göstermiş (% 23.3). 19 yaşın altında ise erkeklerin, kadınlara göre daha fazla drog kullandığı ortaya çıkmış (erkekler % 2.2, kadınlar % 1.7). Öte yandan belirli etnik gruplar arasında belirgin bir farklılık görülmemesine rağmen, beyazların bir doktor reçetesi elde etme olanaklarının daha fazla olması hatırlatılıyor. Düşük gelirli insanlarda ise, yüksek gelirli gruba göre psikotropik drog kullanımının iki kat fazla olduğu ortaya çıkmış, 12 yıldan az süreyle okula gidenlerde kullanım oranı % 14.4 olmasına karşın, 16 yıldan daha fazla okula gidenlerde bu oran % 9.1'e düşmüş.

SİGARAYA KARŞI KAMPANYA

Dünyada, sigara içilmesi sonucu, her yıl bir milyona yakın yeni doğanın öldüğü tahmin edilmektedir. Bu sayı, birçok büyük şehrin nüfusuna eşdeğerdir. Büyük şehirlerden herhangi birinin, herhangi bir herhangi bir nedenle, tüm nüfusuyla yeryüzünden silineceğine ilişkin varsayımın yaratacağı tepkiyi kestirmek zor değil kuşkusuz. Ancak, her sene bu sayıdan kat kat fazla insanın küçük yaşta, salt sigara yüzünden yaşamını yitirmesi söz konusu olmasına rağmen, konuya yeterli ilgi sağlanmış gözüküyor. Sigara içimine bağlı olarak önümüzdeki yıllarda çeşitli hastalıkların ve ölümlerin artacağı bilinmesine rağmen, bu soruna karşı uluslararası bir kampanyanın gerekliliğine pek dikkat çekilmiyor.